

Цахим худалдааны статистикийн семинар

УЛААНБААТАР ХОТ, 2023 ОНЫ 03-Р САРЫН 20-24

ЭМИЛИО БУГЛИ ИННОЦЕНТИ

Цахим худалдааны статистикийн семинарын хөтөлбөр

2 дахь ӨДӨР – Дижитал эдийн засаг / цахим худалдааг хэмжих

- *Дижитал эдийн засаг (DE) хүрээ, тулгуур үзүүлэлтүүд*
- *Дижитал эдийн засгийн ангилал ба жишиг*
- *МХХТ ба цахим худалдааны үзүүлэлтүүд*
- *Олон улсын шилдэг туршлагын танилцуулга*
- *Цахим худалдааны статистикийн тодорхой тохиолдлуудыг хэлэлцэх*

Олон улсын зөвлөмж

Цахим худалдааны гүйлгээний өргөн хүрээний тодорхойлолт (Эдийн засаг хамтын ажиллагааны хөгжлийн байгууллага (ЭЗХАХБ)):

- *Цахим гүйлгээ гэдэг нь бизнес, айл өрх, хувь хүн, Засгийн газар болон бусад төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудын хооронд компьютерийн сүлжээгээр хийгдсэн бараа, үйлчилгээний худалдах, худалдан авах үйлдлийг хэлнэ. Эдгээр сүлжээгээр бараа, үйлчилгээг захиалах боловч бараа, үйлчилгээний төлбөр болон эцсийн хүргэлтийг онлайн эсвэл офлайн байдлаар хийж болно.*
- *Дээрх тодорхойлолтод тайлбар удирдамж болгох ЭЗХАХБ-аас гаргасан өргөн хүрээний тодорхойлолтод интернет програм, цахим өгөгдөл солилцох (EDI) эсвэл интерактив утасны систем гэх мэт автоматжуулсан гүйлгээнд ашигладаг аливаа онлайн програм дээр хүлээн авсан эсвэл байршуулсан захиалгыг багтаан үзнэ гэж тодорхойлсон байна.*

Олон улсын зөвлөмж

Цахим худалдааны гүйлгээний нарийвчилсан тодорхойлолт (ЭЗХАХБ):

- *Цахим гүйлгээ гэдэг нь бизнес, айл өрх, хувь хүн, Засгийн газар болон бусад төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудын хооронд интернэт сүлжээгээр хийгдсэн бараа, үйлчилгээний худалдах, худалдан авах үйлдлийг хэлнэ. Интернэт сүлжээгээр бараа, үйлчилгээг захиалах боловч бараа, үйлчилгээний төлбөр болон эцсийн хүргэлтийг онлайн эсвэл офлайн байдлаар хийж болно.*
- *Дээрх тодорхойлолтыг тайлбарлах удирдамжийн хувьд ЭЗХАХБ-аас гаргасан нарийвчсан тодорхойлолтод цахим гүйлгээ нь вэб хуудас, экстранет болон EDI зэрэг интернетээр ажилладаг бусад аппликэйшн, вэб рүү хэрхэн нэвтэрч байгаагаас үл хамааран интернет эсвэл бусад вэб хуудсанд холбогдсон аппликэйшн гэх мэт автоматжуулсан гүйлгээнд ашигладаг аливаа интернет аппликэйшн дээр хүлээн авсан эсвэл байршуулсан захиалгыг багтаан үзнэ гэж тодорхойлсон байна (жишээл нь гар утас эсвэл телевизор гэх мэт). Энэхүү тодорхойлолтод утас, факс эсвэл ердийн цахим шуудангаар хүлээн авсан эсвэл өгсөн захиалгыг хамааруулан үзэхгүй.*

Олон улсын зөвлөмж

- *Ихэнх хөгжиж буй орнуудад албан ёсны статистикийн судалгааг тогтмол хийдэг боловч статистикийн боловсруулалтын нийт нөөц хомс байдгийг тэмдэглэх нь зүйтэй.*
- *Гэсэн хэдий ч бизнесийн МХХТ-ийн хэрэглээний статистикийг үндэсний статистикийн системээс гадна үр дүнтэй боловрсуулан, тэр дундаа олон улсын жишигт нийцүүлэхийн тулд шаардлагатай олон улсын стандартын дагуу боловсруулсан болохыг баталгаажуулах боломжгүй юм.*
- *Тогтвортой эдийн засгийн чадавхи, өндөр нэр хүндийг дэмжлэггүйгээр албан бус агентлагуудын нэг удаагийн судалгаа нь цаг хугацааны явцад үр дүнтэй эсвэл тогтвортой байх магадлал багатай юм. Эдгээр судалгааг ашиглахаас зайлсхийх хэрэгтэй ба статистикийн тогтолцоог бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлдэг хандивлагч байгууллагууд ийм төрлийн судалгаанд хөрөнгө зарцуулахдаа хянуур байх хэрэгтэй. Бизнесийн мэдээллийн технологийн хэрэглээний судалгааг үндэсний статистикийн хөтөлбөрт хамруулан нь илүү тохиромжтой хувилбар юм.*
- *НҮБ-ын худалдаа, хөгжлийн бага хурлаас цахим худалдааны статистикийн мэдээ боловсруулалтын ерөнхий зөвлөмжийн багцыг гаргасан болно.*

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх сурвалж

Бизнесийн мэдээллийн технологийн өгөгдлийн эх сурвалж -1

Бизнесийн МХХТ-ийн өгөгдлийн эх сурвалж -1

- Улс орнууд бизнесийн МХХТ-ийн хэрэглээний талаарх мэдээллийг нэгтгэдэг төрөл бүрийн мэдээллийн эх сурвалжийг ашигладаг ба үүнд захиргааны түвшний эх сурвалж, бизнесийн бүртгэл, хост судалгааны машин дахь асуулт эсвэл модуль, бие даасан мэдээллийн цуглуулах үйл ажиллагаа, их өгөгдлийн сан зэрэг багтана. НҮБ зэрэг олон улсын байгууллагууд мөн янз бүрийн улс орнуудын мэдээллийг цуглуулж, нэгтгэж, Дижитал эдийн засгийн зарим үзүүлэлтийг тооцоолоход ашиглаж болох олон нийтэд нээлттэй бүртгэлийг бий болгосон байдаг.
- Эдгээр эх сурвалжууд нь аж ахуйн нэгжүүдийн МХХТ-ийн хэрэглээний талаарх мэдээллийг боловсруулахад нэгэн ижил үр дүнтэй байж чаддаггүй. Эх сурвалж бүрийн зохистой байдал нь хайж буй мэдээллийн төрөл (хэрэглэгчийн хэрэгцээг тусгасан) болон боломжит нөөцийн хоорондын тэнцвэрт байдлаас ихээхэн хамаардаг. Дараагийн хүснэгтэд янз бүрийн эх сурвалжууд, тэдгээрт хамгийн тохиромжтой байх үзүүлэлтүүд, тэдгээрийн харьцангуй өртгийн үзүүлэлтүүдийг харуулав.

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх сурвалж

- Бизнесийн МХХТ-ийн өгөгдлийн эх сурвалж -2

Цуглуулж болох эх сурвалжийн төрөл		Өртөгийн үзүүлэлт
Захиргааны түвшний эх сурвалж	МХХТ-ийн үндсэн дэд бүтцийн хүртээмжийн хязгаарлагдмал тооны шалгуур үзүүлэлтүүд (зарим улс оронд эдгээр мэдээллийг зохицуулагч байгууллагуудаас авах боломжтой байдаг)	Үнэтэй биш(захиргааны байгууллагын үйл ажиллагааны үйлчилгээний үр дүнд төлбөр төлнө).
Бизнесийн статистик бүртгэлүүд (Ихэвчлэн бизнес болон худалдаа)	Сонгосон задаргаа (аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа явуулдаг салбар, хэмжээ) бүхий МХХТ-ийн үндсэн дэд бүтцийн хүртээмжийн хязгаарлагдмал тооны шалгуур үзүүлэлт.	Дунд зэргийн зардалтай (байгуулах болон үйл ажиллагааг нь авч явахад гарах зардал).

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх сурвалж

- Бизнесийн МХХТ-ийн өгөгдлийн эх сурвалж -3

Их өгөгдлийн эх сурвалж	МХХТ, цахим худалдааны үйл ажиллагааны ашиглалтын үзүүлэлтүүд.	МХХТ, онлайн худалдан авалтын үед үүссэн их өгөгдлийг ихэвчлэн харилцаа холбооны операторууд болон онлайн платформууд эзэмшдэг. Хэдийгээр ийм мэдээллийг хувийн түншүүдтэй стратегийн гэрээгээр үнэ төлбөргүй олж авах боломжтой ч болзошгүй мэдээллийн зөрүү, хазайлтыг арилгахын тулд их өгөгдөл болон бусад эх сурвалжийн чанарыг үнэлэх, цэвэрлэх, уялдуулах, нэгтгэх зорилгоор нэмэлт хөрөнгө оруулалт шаардлагатай юм.
Одоо байгаа түүвэр судалгаа эсвэл тооллогод суулгасан МХХТ-ийн талаархи модуль эсвэл асуултууд (энэ нь ихэвчлэн үйлдвэрлэлийн зэрэг салбарын эдийн засгийн судалгаанууд байдаг)	Сонгосон задаргаа (хэмжээ, салбар) бүхий МХХТ-ийн үндсэн дэд бүтцийн хүртээмжийн үзүүлэлтүүд. МХХТ-ийн хэрэглээний үзүүлэлтүүдийн тоо ерөнхийдөө хязгаарлагдмал байдаг	Хавсаргасан судалгааны зардлын хувьд голчлон зөвхөн ахиуц зардал гарна.

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх сурвалж

- Бизнесийн МХХТ-ийн өгөгдлийн эх сурвалж -4

МХХТ-ийн бие даасан судалгаа	Сонгосон задаргаа (хэмжээ, салбар) бүхий МХХТ-ийн үндсэн дэд бүтцийн хүртээмжийн үзүүлэлтүүд. МХХТ-ийн хэрэглээний үзүүлэлтүүд. МХХТ-ийн хэрэглээнд учирч буй саад бэрхшээлийн үзүүлэлтүүд. Хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнэ гэх мэт зардлын үзүүлэлтүүд.	Загвар боловсруулах, мэдээлэл цуглуулах (хээрийн ажлыг багтааж болно) болон боловсруулалтын зардал өндөр.
-------------------------------------	--	---

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх сурвалж

Цахим худалдааны хэмжилт

- Одоо байгаа өрх, аж ахуйн нэгжийн судалгаанд асуулт нэмж оруулах: хэрэгжүүлэхэд харьцангуй хялбар бөгөөд хямд боловч оруулах боломжтой асуултуудын тоо хязгаарлагдмал байдаг.
- Бие даасан судалгаа: хэрэгжүүлэхэд илүү зардал, цаг хугацаа шаардагдах боловч илүү дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгөх боломжтой
- Жижиг дунд бизнес (ялангуяа тавдугаар сарын орнуудад хамааралтай), С2С (цахим худалдааны өсөн нэмэгдэж буй сегмент) төрлийн бизнес зэрэг зарим мэдээллийг ихэвчлэн цуглуулдаггүй.
- Платформуудын эзэмшдэг том өгөгдөл байж болох бусад эх сурвалжууд

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 1

Арга	Гол давуу тал	Гол сул тал
Нүүр тулсан ганцаарчилсан ярилцлага	<p>Энэ арга нь мэдээлэл цуглуулах хамгийн шууд арга юм. Энэ арга нь ярилцлага авагч болон ярилцагч хоёрын шууд харилцан үйлчлэлийг хялбаршуулж, нягтлан асуух, дараагийн асуултуудыг тавих боломжийг олгодог. Ярилцлага авагч нь мөн нарийн төвөгтэй асуултуудад ярилцагчид хариулахад тусалж, МХХТ-ийн тодорхойлолт гэх мэт агуулга, ойлголтуудыг тодруулан асуух боломжтой. Ярилцлага авагчийн нүдэн дээр ил байгаа учраас тэр шуурхай тэмдэглэл хийх карт ашиглаж байгааг харах гэх мэт харааны үйлдлүүдийг хийж болдог. Нэмж дурдахад, нүүр тулсан ярилцлагын аргыг санал бодол, сэтгэгдлийн талаархи асуултууд асуух болон удаан хугацаа шаардагддаг судалгаанд ашиглахад тустай байдаг. Энэхүү техникийн хувьд асуултанд хариу өгөхгүй байх магадлал ихэвчлэн бага байдаг. Мэдээлэл цуглуулах ажлыг тусгай программ</p>	<p>Ярилцлага авагчид нь судалгааны үр дүн хэмжилтийн хэрэгслийн нэг хэсэг болдог бөгөөд хэрэв ярилцлага авагчид зохих сургалтанд хамрагдаагүй бол чухал зөрүүтэй ойлголтыг үүсгэж болно. Ажилтантай холбоотойгоор өндөр зардал гарч болзошгүй (ярилцлага авагчдыг ажилд авах, сургахад). Гэхдээ хөгжиж буй эдийн засагтай орнуудын хувьд ярилцлага авагчдын цалин бага, эсвэл хагас цагаар ярилцагч авагч (их сургуулийн оюутнууд гэх мэт) хөлслөн ажлуулах талаар тодорхой байгууллагуудтай тохиролцоо хийх гэх мэтээр зохицуулалт хийж болох юм. Чанар муутай тээврийн дэд бүтэцтэй хөгжиж буй эдийн засагтай орнуудад зарим бүс нутагт байрладаг бизнесүүдэд хүрэхэд хүндрэлтэй байж болзошгүй.</p>

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 2

<p>Утсаар ганцаарчилсан ярилцлага хийх</p>	<p>Хэдийгээр нүүр тулсан ярилцлагаас бага байдаг ч утсаар ярилцлага хийх нь ярилцлага авагч болон ярилцагч хоёрын хооронд шууд харилцах боломжийг олгодог. Нэг дуудлагын төвөөс цөөн тооны ярилцлага авагчид олон тооны ярилцлага хийх боломжтой тул мэдээлэл цуглуулах хурдан бөгөөд харьцангуй хямд арга юм. Мэдээллийн цуглуулгыг тусгай програм хангамж (Компьютерийн тусламжтай утсаар ярих) ашиглан үр дүнтэй удирдан ажиллах боломжтой (Ярилцлага - CATI, доороос үзнэ үү).</p>	<p>Ялангуяа хөгжиж буй эдийн засагтай орнуудад гар утас нь суурин утаснаас илүү түгээмэл байдаг тул зөв бөгөөд дэлгэрэнгүй утасны дугаар байхгүй байж болно. Ярилцлага харьцангуй богино байх ёстой. Учир нь урт хугацаагаар утсаар ярих нь харилцагчид ядаргаатай санагдаж магадгүй юм. Зарим хүмүүст утсаар ярилцлага өгөх нь төвөгтэй байдаг. Утсаар ярилцлага хийх нь тоон мэдээлэл цуглуулахад тохиромжгүй байж болно. Учир нь ярилцлага өгч буй этгээд асуултад хариулахдаа бизнесийн бүртгэлийг шалгах шаардлагатай болж болох юм. Хариу өгөхгүй байх хувь нь ихэвчлэн нүүр тулсан ярилцлагаас илүү өндөр байдаг (гэхдээ энэ хувь нь шуудангаар ирүүлэх судалгааны хувиас бага байдаг).</p>
--	--	--

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 3

Арга	Гол давуу тал	Гол сул тал
Компьютерийн тусламжтай авах ярилцлага (Компьютерийн тусламжтай авах ганцаарчилсан ярилцлага СAPI/Компьютерийн тусламжтайгаар утсаар авах ярилцлага САТI)	<p>Компьютерийн тусламжтай авах ганцаарчилсан ярилцлага болон Компьютерийн тусламжтайгаар утсаар авах ярилцлагын системүүд нь урсгал болон өгөгдлийн байнгийн алдааг арилгаж, улмаар оролтын өгөгдлийн чанарыг сайжруулж, өгөгдөл цуглуулах, баталгаажуулах хугацааг багасгах боломжийг олгодог.</p> <p>Бизнесийн талаарх мэдээлэлд үндэслэн асуулгыг өөрчилж болно.</p> <p>PDA эсвэл ухаалаг гар утас гэх мэт орчин үеийн мэдээллийн технологийн тоног төхөөрөмж нь мэдээлэл цуглуулах хямд, тав тухтай хэрэгсэл байж болох юм.</p>	<p>Компьютерийн тусламжтай авах ганцаарчилсан ярилцлага болон Компьютерийн тусламжтайгаар утсаар авах ярилцлагын техник нь зарим техникийн ур чадвар бүхий ярилцлага авагчдыг ажлуулахыг шаарддаг.</p> <p>Компьютерийн тусламжтай авах ганцаарчилсан ярилцлага болон Компьютерийн тусламжтайгаар утсаар авах ярилцлагын системүүд нь ихэвчлэн өндөр өртөгтэй байж болох арилжааны програм хангамж дээр суурилдаг. Программ хангамжийг асуулгад нийцсэн чадварлаг боловсон хүчин шаардлагатай.</p> <p>Компьютерийн тусламжтай авах ганцаарчилсан ярилцлага авагчид үйл ажиллагааны явцад эвдэрч гэмтэх, хулгайд алдаж болзошгүй эрсдэл бүхий үнэтэй мэдээллийн технологийн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглаж биедээ авч авахыг шаарддаг.</p> <p>Замын сүлжээ муутай хөгжиж буй орнуудад тоног төхөөрөмж мөн эвдрэх эрсдэлтэй байдаг.</p>

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 4

Гол судалгаа

Энэ арга нь харьцангуй хямд бөгөөд статистикийн алба олон тооны бизнес эрхлэгчдэд ижил хэмжилтийн хэрэгсэл (асуулга)-ийг илгээх боломжтой байдаг. Энэхүү арга нь асуулгад хариулагчийг хүссэн үедээ асуулга бөглөх боломжийг олгодог. Энэхүү аргачлал нь ярилцлага авагчийн гарч болзошгүй зөрүүтэй байдлуудыг танилцуулсан тайлбар, тэмдэглэлээр дамжуулан зөрүү үүсэх асуудлыг багасгадаг ба хэрэв судалгааг зөв удирдан явуулаагүй, асуулгыг зохих ёсоор боловсруулж, шалгаагүй бол судалгааны үр дүнд зөрүүтэй байдлыг үүсгэж болно.

Дэвшилтэт оптик тэмдэгт таних (OCR) хэрэгсэлгүйгээр тусдаа өгөгдөл оруулах боломжтой. Энэхүү аргаар судалгаа авахад ихэвчлэн судалгаанд хариулахгүй байх тохиолдол өндөр хувьтай байдаг.

Энэхүү аргын хувьд асуултуудад нарийвчилсан хариулт авахад чиглээгүй, ба тоон асуултууд эсвэл хязгаарлагдмал сонголтуудын жагсаалт (тийм/үгүй хариултыг оруулаад)-аас сонголт хийх замаар хариулж болох асуултуудтай байж болно.

Ярилцлага авагчаас тусламж авахгүй байх нь чанар муутай мэдээлэл авахад хүргэдэг. Тиймээс энэхүү арга тодорхой асуулт, зааварчилгааг шаарддаг.

Асуултад хариулан буцаан илгээх хугацаа хойшилбол судалгаа хойшлох эрсдэлтэй.

Чанар муутай шуудангийн системтэй хөгжиж буй эдийн засагтай орнуудад ийм саатал өрдөр хувьтай байж магадгүй.

Шуудангийн санал асуулгатай холбоотой зарим бэрхшээлийг жишээлбэл, бичгээр эсвэл утсаар судалгааны асуулгад хариулахыг сануулах замаар судалгаанд хариулахгүй байх түвшинг бууруулах замаар

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 5

Цахим судалгаа

МХХТ-ийн ур чадвар нэмэгдэж, МХХТ-ийн хүртээмж нэмэгдэхийн хэрээр цахим судалгаа хийх боломж улам бүр нэмэгдэх юм. Мэдээлэл цуглуулах механизм нь хэд хэдэн төрөл байж болох ч хамгийн түгээмэл аргачлал нь цахим шуудангаар илгээх эсвэл судалгаанд оролцогчийн хандах боломжтой вэб хуудсанд байрлуулсан цахим асуулга юм. Шуудангаар судалгаа явуулах энэ арга нь ихэнх тохиолдолд олон давуу талуудтай ба илүү хурдан бөгөөд хямд арга юм. Судалгаанд оролцогчид асуулгыг цахим хэлбэрээр бөглөх тул гар аргаар өгөгдөл оруулах шаардлагагүй бөгөөд өгөгдөл оруулах үед засвар хийх боломжтой байдаг (судалгаанд оролцогч өөрөө

Цахим судалгаа явуулах боломжтой бизнесүүд нь МХХТ-ийн нэвтрэлт багатай хөгжиж буй эдийн засагтай орнуудын хувьд нийт бизнесийн салбарыг хамаардаггүй.

Иймд өгөгдөлд гажуудал үүсгэх, эсвэл өгөгдөл цуглуулах өөр аргыг (жишээ нь, анкет шуудангаар илгээх) ашиглах шаардлагатай болдог байна. Өгөгдлийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хангах технологи илүү шаардлагатай байдаг ба мэдээлэл цуглуулах судалгааны хэрэглүүртэй ажиллах ажилтнуудад сургалт өгч, нэмэлт ур чадвар суулгах нэмэлт хэрэгцээ шаардлага үүсдэг. Энэхүү мэргэшүүлэлттэй холбоотой зардлыг цахим мэдээлэл цуглуулах замаар хэмнэж болно. Энэхүү техникийг ерөнхийдөө мэдээлэл цуглуулах цорын ганц суваг болгон ашиглахад тохиромжгүй юм. Гэхдээ, хэрэв энэ нь бусад судалгааны аргуудтай хослуулбал ашигтай хэрэгсэл болж чадна.

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 6

Арга	Гол давуу тал	Гол сул тал
Их өгөгдөл олж авах	<p>Их өгөгдлийн эх сурвалжийг эзэмшдэг хувийн байгууллагуудтай стратегийн гэрээ, хэлцэл байгуулах нь компанийн бодит үйл ажиллагааны зан төлөвийг хамарсан холбогдох өгөгдлийг хямд зардлаар олж авахад тусална.</p> <p>Олон нийтэд нээлттэй том өгөгдлийн эх сурвалжийг вэб scraping буюу хусах аргууд болон хэрэглээний програмчлалын интерфэйс ашигласнаар олж авах боломжтой ба судалгаанд оролцогчидод зардал учруулахгүйгээр судалгааны таамагийн зөрүү гарахаас зайлсхийнэ.</p>	<p>Их өгөгдлийн эх сурвалжууд нь ерөнхийдөө харгалзах хүн амыг төлөөлдөггүй бөгөөд эдгээр эх сурвалжийн тооцооллыг төлөөлөх түүвэр эсвэл албан ёсны эх сурвалжаас авсан үр дүнг ашиглах замаар засах шаардлагатай.</p>

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдлийн эх цуглуулах

Өгөгдөл, мэдээлэл цуглуулах аргууд - 7

<p>Зан үйлийн эдийн засгийн туршилтууд (BEEs)</p>	<p>ЗҮЭЗТ нь бодит дижитал зан үйлийг ажиглах уян хатан арга бөгөөд эдгээр ажиглалтыг хийснээр нөхцөл байдлыг тасралтгүй хянах боломжийг олгодог.</p>	<p>ЗҮЭЗТ-уудыг хийснээр эдийн засгийн тоглолтын орчинд компанийн дижитал зан төлөвийг бий болгодог. Бодит шийдвэр гаргах (экологийн хүчин төгөлдөр байдал) үйл явцын дүгнэлтийг бататгахын тулд үнэн зөвийг туршилтын оновчтой загвараар хэрэгжүүлэх шаардлагатай.</p>
---	--	--

Олон улсын зөвлөмж/чанарын хяналт

Чанарын хяналтын сайн туршлага -1

- Бизнесүүдийн хамрах хүрээ болон зөв хаягийг ашиглах
- Ярилцлага авагчдад судалгааны асуулгын агуулга (ялангуяа техникийн нарийн төвөгтэй ойлголтод шаардлагатай), мөн судалгаанд оролцогчидтой хэрхэн харилцах талаар зохих сургалтыг орох,
- Судалгааны асуулгыг зөв, тодорхой, хоёрдмол утгагүй байдлаар буулган, судалгаанд оролцогчид асуултуудын логик дараалалтайгаар (ялангуяа бие даан явуулсан асуулгад) ойлгох боломжтой байдлаар бэлтгэх;

Олон улсын зөвлөмж/чанарын хяналт

Чанарын хяналтын сайн туршлага - 2

- Цуглуулсан өгөгдлийг цуглуулах болон өгөгдөл оруулах явцад ашигладаг цуврал хяналтыг ашиглан зөв өгөгдлийг шүүх;
- Судалгааг эхлэхээс өмнө мэдээлэл цуглуулах нь үндэсний бодлоготой хэрхэн уялдах, судалгаанд оролцогчдын хамтын ажиллагаа мэдээлэл цуглуулахад нэн шаардлагатай байгааг онцлон олон нийтэд сурталчлах
- Энэхүү мэдээлэлд судалгаа статистикийн хуулиар зөвшөөрөгдсөн ба улс оронд судалгаа явуулах нь зайлшгүй шаардлагатай тухай дурдсан байж болно;
- Ярилцлага, асуулгад сайн хариулт өгөхийг дэмжсэн урамшуулал, зөвшөөрлийн бодлогыг боловсруулах

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдөл боловсруулах

Өгөгдөл засвар

- Бичил засвар гэдэг нь тухайн бизнесийн өгөгдөлийн хяналт, баталгаажуулалт, өөрчлөлтийг хэлнэ. Үүнд дутуу эсвэл орхигдуулсан өгөгдөлтэй ажиллах, судалгааны асуултанд нийцэхгүй байгаа хариултыг илрүүлэх, боловсруулах зэрэг үйл явцыг багтаан үзнэ.
- Макро засвар гэдэг нь нэгдсэн дүн шинжилгээ хийх замаар бүхэл өгөгдлийн багцыг хянах, баталгаажуулах, өөрчлөхийг хэлнэ. Энэхүү үйл ажиллагааны зорилго нь хийсэн тодорхой тооцоолол нь бусад мэдлэгтэй нийцэж байгаа эсэхийг шалгах явдал юм. Нарийвчилсан макро засварын үйл явц нь судалгааны явцад илэрсэн мэдээллийн зөрүүтэй байдалд хамаарах алдаанд суурилан түүврийн жинг дахин тохируулахаас бүрдэнэ. Энэ үйл явцыг энэхүү бүлгийн сүүлд дэлгэрэнгүй тайлбарласан болно.

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдөл боловсруулах

Өгөгдөл засвар-1

- Дотоод үл нийцэл, алдааг арилгах. Бүрэн бус, нийцэхгүй өгөгдлийн тохиолдлыг бууруулах практикийг бий болгох нь маш чухал ба үүний үр дүнд өгөгдлийн засварын нөлөөллийг бууруулах юм. Мэдээлэл цуглуулах хэрэглүүр эсвэл өгөгдөл оруулах үе шатанд суулгасан чанарын хяналт нь боловсруулаагүй өгөгдлийн чанарыг шууд сайжруулж, өгөгдөл боловсруулах ажлыг багасгах болно.
- Өгөгдөл алдагдлыг арилгах. Судалгаанд хариулахгүй байх түвшинг багасгахын тулд хамгийн сайн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан судалгаанд оролцогчдод чиглэсэн судалгааны сурчилгааг хийснээр судалгаа сайжирч, хээрийн ажил өндөр чанартай болж (хэрэв ашиглах бол), судалгааны асуултад хариулахгүй байх түвшин буурна.

Олон улсын зөвлөмж/өгөгдөл боловсруулах

Өгөгдөл засвар- 2

Жинлэх үйл явц

- Бизнесийн МХХТ-ийн хэрэглээний талаарх судалгааг ерөнхийдөө салбар болон хэмжээ (хамгийн багадаа)-ээр тодорхойлсон нийгмийн давхаргуудыг хамарсан санамсаргүй түүврийн загварт суурилан явуулдаг. Бизнесүүдийг нийгмийн давхаргуудаас санамсаргүй байдлаар сонгох шаардлагатай (бүтнээр нь жагсаасанаас бусад, жишээ нь, томоохон бизнесийн үе давхарга).
- Түүврийн судалгааны загвар нь нийгмийн давхрагын хүрээнд аливаа орлуулалт хийхгүйгээр санамсаргүй сонголт дээр үндэслэсэн явуулдаг. Иймээс давхаргын тооцоог тухайн давхарга дахь нийт бизнесийн тоонд энгийн өргөтгөл (жинлэх) дээр үндэслэн тооцдог. Судалгааны сонголт нь давхарга бүрт санамсаргүй эхлэлийн цэг бүхий системтэй байвал уг арга мөн хамаарна. Доор тайлбарласан судалгааны аргыг чанарын хувьсагч (вэб хуудсанд оруулсан гэх мэт) болон тоон хувьсагчдад (интернет ашигласан ажилчдын тоо гэх мэт) хоёуланд нь хэрэглэж болно.

Олон улсын зөвлөмж / түгээх

- МХХТ-ийн үзүүлэлтүүдийг гаргаж, түгээдэг агентлагууд холбогдох мета өгөгдлүүдийг тогтмол нийтэд ил болгох замаар тэдгээрийн ашиглалтыг сайжруулах ёстой. Эдгээр тайлангуудыг тусад нь биш статистикийн өгөгдөл боловсруулах үйл явцтай нэгтгэсэн байдлаар гаргахыг зөвлөж байна.
- Евростат байгууллагын практикийн дүрмийг маш сайн баримтжуулан боловсруулсан бөгөөд хамааралтай, үнэн зөв, цаг алдалгүй, цаг алдалгүй, хүртээмжтэй, ойлгомжтой, харьцуулах, уялдаа холбоотой гэсэн зургаан чанарын хэмжүүрийн дагуу МХХТ-ийн хэрэглээний үзүүлэлтүүдийн талаарх зохих чанарын мэдээллийг тодорхойлоход ашиглаж болно. Тэдгээрийн хооронд зургаан хэмжүүр нь статистикийн өгөгдөл цуглуулгын ажлын үр дүнд болох мета өгөгдлийн хүрээг хамарна.

Олон улсын зөвлөмжүүд / Технологийн чиг хандлага

- Их өгөгдөл. НҮБ-ын Европын эдийн засгийн комисс (UNECE)-ын “Их Өгөгдөл” төсөл нь их өгөгдөлд суурилсан албан ёсны статистикийг боловсруулах боломжтойг харуулсан ба ЕХ-ны “Essnet Big Data” төсөл нь их өгөгдлийг ердийн өгөгдөл боловсруулалтад нэгтгэх боломжтойг батлан харуулсан байна. Аялал жуулчлал, хүн ам, зорчих хөдөлгөөн зэргийг хэмжихэд гар утасны мэдээллийн эх сурвалжийг ашиглахаас гадна хөдөө аж ахуйн статистикийн хувьд хиймэл дагуулаас авсан зургуудыг ашигладаг байна.
- Вэб scraping буюу хусах хэрэглүүр. Энэ нь вэб сайтуудын агуулгыг задлах, дараа нь боловсруулах зорилгоор өөрийн мэдээллийн санд өгөгдлийг хадгалах хэрэглүүрт (скрепер, интернет робот, мөлхөгч, аалз гэх мэт) суурилсан дэлхий дахины вэб хуудсуудаас автоматаар мэдээлэл цуглуулах үйл явц юм. Үүнд интернет мэдээллийн эх сурвалжийг ашиглах олон жишээг дурдаж болно. Жишээ нь:
 - ❖ Интернет асуулга: ажилгүйдлийн үзүүлэлтүүдийн одоогийн тооцоог гаргахын тулд Google Trends-ийн хэрэглээг үнэлнэ;
 - ❖ Вэб-ийн үнэ: Хэрэглээний үнийн индексийг бий болгох зорилгоор бараа, үйлчилгээтэй холбоотой үнийг цуглуулахын тулд вэб хусах аргыг аль хэдийн ашиглаж эхлээд байна;
 - ❖ Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл: Твиттер, Facebook зэрэг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл дэх пост, мэдээллүүдийг Хэрэглэгчийн итгэлийн индекс гэх мэт уламжлалт албан ёсны статистикийн индексийг боловсруулахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор ашиглаж болно.

Олон улсын зөвлөмжүүд

Хэлэлцүүлэг, Асуулт/Хариулт

- Монгол дахь оролцооны байдал